

culties in creating a single legal act at the international level. The principles of bioethics are determined by the worldview as a system of generalized knowledge of the objective world, people's attitude to the surrounding reality from the standpoint of their ideals, principles and beliefs. The principles and beliefs are various among citizens of different countries. Thus, having analyzed the international legal acts that regulate the sphere of biotechnologies, it can be concluded that the international community requires developing cooperation and international relations in this area.

1. Beylvelde D., Brownsword R.(2001). Human Dignity in Bioethics and Biolaw, Oxford, Oxford University Press. 415p.
2. Feiler W. S.(1998). Patent aspects of human cloning in the USA, 1998, vol. 1. p. 20–23.
3. Plomer A.(2015). Patents, Human Rights and Access to Science, Cheltenham, Edward Elgar. 240 p.
4. Ruggiu, D.(2018). Human rights and emerging technologies. Analysis and perspectives in Europe, Pan Stanford publishing Pte. Ltd. 355p.
5. Sasson A.(2016) Biotehnologiya: sversheniya i nadezhdyi. M. Mir. 245p.
6. Directive 2001/18/EC of the European Parliament and of the Council of 12 March 2001 on the deliberate release into the environment of genetically modified organisms and repealing Council Directive 90/220/EEC - Commission Declaration. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32001L0018>
7. Universal Declaration on Human Rights (UDHR) adopted in New York on 10 December 1948 by the General Assembly of the United National. URL: <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>
8. Convention on Biological Diversity of de Rio de Janeiro adopted on 5 June 1992. URL: <https://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20II/Chapter%20XXVII/xxvii-8.en.pdf>
9. Convention on Human Rights and Biomedicine (1997). URL: <https://rm.coe.int/168007cf98>
10. Universal Declaration on Bioethics and Human Rights, adopted on 19 October 2005. URL: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=31058&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
14. Declaration on Human Cloning adopted on 24 February 2005 by the General Assembly of the United National. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/541409>

Валентина Боняк,
завідувач кафедри теорії
та історії держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

СТРУКТУРА МЕХАНІЗМУ ОХОРОНИ ПРАВ ЛЮДИНИ: ПЛЮРАЛІЗМ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ

При підготовці тез цієї доповіді, визначено за мету висвітлення підходів учених до визначення структури механізму охорони прав людини.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови термін «структура» характеризується як: «1. Взаєморозміщення та взаємозв'язок складових частин цілого; будова. 2. Устрій, організація чого-небудь» [1, с. 1208]. Тобто, кожне ціле, завершене, будь-яке системне явище має свою структуру (внутрішню будову).

Д. Керімов, характеризуючи правову структуру, наголошує на потребі поглибленого її аналізу, а також пропонує розрізняти внутрішню і зовнішню структуру правових явищ. На думку правника, внутрішню структуру складає певний зв'язок частин єдиного цілісного правового утворення, а зовнішню – певний зв'язок цілісного правового утворення з іншими правовими явищами [2, с 181-182].

У межах цього дослідження ми акцентуємо увагу на внутрішній структурі механізму охорони прав людини.

Однією із перших у вітчизняній правничій науці структури механізму охорони прав людини торкнулася О. Скакун. Дослідниця розглядає його як складову більш ємного утворення – механізму забезпечення прав людини і визначає його як систему заходів з профілактики порушень прав, свобод і обов'язків людини, недопущення протиправних дій (їх превенції). Механізм охорони прав людини, на думку автора, включає в себе: 1) встановлення засобів профілактики правопорушень; 2) запобігання неправильній реалізації

прав, свобод та обов'язків; 3) надання адвокатської допомоги; 4) конституційний контроль за безпосередньою реалізацією прав, свобод та обов'язків; 5) можливість звернення за допомогою до омбудсмена (в Україні – Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини) та ін. [3, с. 224].

Аналіз підходу автора до визначення структури механізму охорони прав людини свідчить про те, що автор обмежує досліджуваний нами механізм його функціональною (діяльнісною складовою).

І. Грицай, при висвітленні питання теорії і практики механізму забезпечення принципу гендерної рівності, визначає досліджуваний нею механізм як: а) частину комплексного механізму забезпечення прав і свобод людини; б) складну, структуровану, динамічну, комплексну систему, що через нормативно-правовий та інституційний (організаційно-правовий) складники цілеспрямовано забезпечує й упроваджує в усі сфери суспільного життя принцип гендерної рівності [4, с. 203].

Науковець відзначає, що механізм забезпечення принципу гендерної рівності має конкретну структуру, а саме виокремлює два її елементи:

1) нормативно-правову складову механізму забезпечення принципу гендерної рівності. Її правник розглядає як систему взаємопов'язаних матеріальних і процесуальних норм права, що знаходить своє відображення у системі чинного законодавства України (законах України; підзаконних нормативно-правових актах; міжнародних нормативно-правових актах та договорах, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України) [4, с. 11];

2) інституційну (організаційно-правову) складову механізму забезпечення принципу гендерної рівності, що складається з таких суб'єктів, як: Верховна Рада України та її інституції; Президент України; Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади; Конституційний Суд України та система судів загальної юрисдикції; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; Уповноважений Президента України з прав дитини; Урядовий уповноважений з питань гендерної політики; органи місцевого самоврядування; прокуратура; адвокатура; центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги; загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб; інститути громадянського суспільства (політичні партії, громадські організації, благодійні та релігійні організації, професійні і творчі спілки, організації роботодавців, територіальні громади та органи самоорганізації населення, засоби масової інформації, невідприємницькі товариства і установи тощо); міжнародні та регіональні спеціалізовані установи, представництва, фонди та програми, акредитовані в Україні (ООН, Рада Європи, ОБСЄ та ін.); підприємства, установи і організації різних форм власності [4, с. 122-123]

Аналіз суджень вченого про внутрішню будову механізму забезпечення принципу гендерної рівності, як системного утворення, дає підстави для висновку про те, що дослідниця обмежує внутрішню структуру цього механізму тільки інституційною і нормативною складовими.

Категорія та реальний правовий феномен «механізм охорони» були предметом розгляду вітчизняних правників Ю. Ведернікова та А. Кучука у їх спільній праці «Правоохоронна діяльність в Україні: теретико-правовий аспект» та у подальших роботах. Так, зокрема, правники, досліджуючи механізм правоохоронної діяльності, визначають його як сукупність юридичних засобів, за допомогою яких здійснюється профілактика правопорушень, а у разі їх вчинення – захист та відновлення порушених прав і свобод людини і громадянина [2, с. 102].

Дослідники виокремлюють у структурі цього механізму: 1) інституційний компонент механізму правоохорони, до якого відносять суб'єктів правоохоронної діяльності, тобто ті державні організації, які спеціально уповноважені державою здійснювати правоохоронні функції; 2) нормативний компонент механізму правоохоронної діяльності, що на думку вчених, являє собою систему принципів і норм права, об'єктивованих в нормативно-правових актах, які регулюють суспільні відносини у сфері охорони права [2, с. 102-103]; 3) функціональними елементами досліджуваного ними механізму правники вважають правоохоронну діяльність [2, с. 106] та правоохоронні відносини [2, с. 102-103].

Водночас, виокремлена Ю. Ведерніковим та А. Кучуком структура механізму правоохоронної діяльності є неповною, оскільки не дає уявлення про суб'єктивні елементи правового регулювання поведінки суб'єктів правоохоронної діяльності, а також залишає поза увагою ті зв'язки, що є необхідною складовою механізму правоохоронної діяльності як системи. Звідси випливає висновок про необхідність доповнення структури досліджуваного

правового феномену ідеологічним та комунікативним компонентами

Отже, аналіз усього вищевикладеного свідчить про те, що в сучасній правничій науці відсутня єдність вчених у підході до визначення внутрішньої структури механізму охорони прав людини. На нашу думку, найбільш продуктивним в плані пізнання цього системного утворення є той концепт внутрішньої структури механізму охорони прав людини, що відображає його як єдність таких складових: інституційної, нормативної, функціональної, ідеологічної, а також зв'язків між ними, що утворюють його самостійну комунікативну складову.

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
2. Саксонов В. Б. Структура норми права: поняття та характеристика її елементів // Теорія держави і права : підруч. / кол. авт. ; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю. А. Ведерніков. 3-є вид. перероб. і доп. Дніпро : Ліра ЛТД, 2017. 480 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія права і держави (Енциклопедичний курс) : підруч. 2-е вид., перероб. і доп. Харків : Еспада, 2009. 752 с.
4. Грицай І. О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика. Київ : «Хай-Тек Прес», 2018. 560 с.

Людмила Добробог,
старший науковий співробітник наукової
лабораторії соціологічного моніторингу
Навчально-наукового інституту заочного
навчання та підвищення кваліфікації
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ДІЯЛЬНІСТЬ ОВС УКРАЇНИ В ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ КАТАСТРОФ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ: ІСТОРИЧНИЙ НАРИС

Основним завданням радянської міліції була охорона громадського порядку та боротьба зі злочинністю, але щоденна практична діяльність органів внутрішніх справ щодо охорони громадського порядку має різнобічний характер і завжди залежить від змін конкретної оперативної ситуації, останню неможливо передбачити та спрогнозувати.

Працівники органів внутрішніх справ зобов'язані були діяти як в звичайних, так і особливих (екстремальних) умовах. До екстремальних умов техногенного характеру, слід віднести особливі умови, які виникли 26 квітня 1986 року під час аварії на Чорнобильській АЕС. Тому й Чорнобильська катастрофа та роль і діяльність радянської міліції не залишились поза увагою науковців-практиків МВС України. В 90-х роках ХХ ст. опубліковано збірник статей, спогадів, документів і нарисів, які розкривають діяльність радянської міліції в ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС. У документально-публіцистичному нарисі «Чорнобиль: медичні аспекти» розповідається про роботу медичного управління МВС України. Особливу увагу в книзі приділено лікарям Дніпропетровщини майорові внутрішньої служби Юрію В'ячеславовичу Струєву та підполковнику внутрішньої служби Віталію Миколайовичу Котляру [1-5]. Джерельну базу тез становить матеріали четвертої виставкової експозиції музею Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Особливе місце в ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС посідає діяльність Дніпропетровської спеціальної середньої школи міліції МВС СРСР.

Для ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС із працівників ОВС створювались зведені загони. Так, із постійного та перемінного особового складу Дніпропетровської спеціальної середньої школи міліції Міністерства охорони громадського порядку було сформовано зведений загін у складі 236 осіб, який з 15 квітня по 15 травня 1987 р. ніс службу на території Хойницького та Брагиського району Гомельської області БРСР – в 30-кілометровій зоні відчуження [6]. Оскільки загін, відповідно до наказів МВС СРСР та вказівок МВС БСР було дислоковано на території Білорусі, то й назву він отримав Другий зведений загін МВС БРСР.